

Amalgam er ingen fare for helsa

Av Ashjorn Jokstad, Odontologisk fakultet i Oslo

Kommunelegen i Sorreisa, Idar Elvemo, skriver i Nordlys 13. mars d.å.: «... amalgamet har forårsaket og forårsaker mange lidelser og sykdommer, til dels invalidiserende og alvorlige, til dødelige, og har kostet samfunnet ufattelige summer ...» Som belegg for påstandene henvises til et foredrag tannlege Bjørn Oppedal har holdt i Tromsø 1. februar i år. I foredraget er det referert til svært mange rapporter, spesielt flere «ferske eller foreløpige», som «dokumentasjon» på amalgamets skadelighet. Stikkordet for alle disse referansene er at kvaliteten ikke oppveies av kvantiteten.

Foredraget er en blanding av resultater fra seriøse undersøkelser, feilsatser fra andre rapporter, utdrag fra rapporter som er irrelevante for problemstillingen, flittig bruk av useriøse eller spekulative undersøkelser, samt henvisninger til rapporter som ikke foreligger eller aldri har eksistert. For publikum er det selvfølgelig umulig å vurdere rapportene. Derimot burde en kommunelege, som til daglig kritisk vurderer medisinske data, være i stand til å gjenkjenne vill-ledning fra veiledning. Det er greit at en lege aksepterer tannlege Oppedals synspunkter på amalgam. Det er derimot alvorlig at Elvemo i egenkap av kommunelege presenterer ukritisk synspunktene som medisinske kjensgjerninger. Det er derfor viktig at leserne blir fortalt hva man vet og ikke vet om amalgam og helseskader. Jeg vil derfor ta for meg en del av forfatterens påstander om amalgamets skadeeffekter:

Ufarlig og uskadelig

Alle forskningsrapporter er ikke like objektive. «De ferskeste forskningsrapporter ... er i ferd med å avdekke en giftkatastrofe. ...» Ved det odontologiske fakultet i Oslo følges det nøye med i hva som blir skrevet om amalgam i vitenskapelige tidsskrifter, i norske tidsskrif-

ter og i norske aviser. Uhyre få rapporter og meningsyttringer forblir uleset, og alle vitenskapelige artikler blir kritisk vurdert. Spesielt rapporter som kommer fra kommersielle selskaper eller interesseorganisasjoner, blir grundig studert, fordi man frykter «bestillingsverk».

Et eksempel er arbeidene fra en gruppe i Calgary i Canada, som sponses av det kanadiske tannskadeforbundet *International Academy* bruken av amalgam. Av samme grunn vil ingen pasienter i Norge få refundert sine utgifter av Rikstrygdeverket.

Dersom tannlege Oppedal skal bidra til å dokumentere at nåværende og fremtidige pasienter virkelig er plaget av amalgam, må diagnose, behandlingsresultater og målbare medisinske kriterier rapporteres seriøst. Det foreligger flere undersøkelser fra Sverige som viser at utskifting av amalgam resulterer i forbedringer hos noen, ingen forandringer hos de fleste, og økt mengde plager hos andre. «*Calgary foregår det en undersøkelse i forbindelse med Alzheimers sykdom...*» Den for nevnte gruppen har ikke presentert disse undersøkelsene, så de kan vanskelig kom-
of Oral medicine and toxicology.

Det er vanlig innen bio-medisin at kontroversielle resultater fører til nye undersøkelser. Flere av rapportene fra Calgary-gruppen er derfor blitt gjentatt av andre forskergrupper i USA, Sverige og Tyskland. Alle disse undersøkelsene tilbakeviser resultatene fra Calgary. De siste rapportene fra Calgary er ikke blitt gjentatt av andre forskningsmiljøer ennå, og resultatene kan ikke avvises. Imidlertid vurderes arbeidene med en viss skepsis, i lys av tidligere ukorrekte resultater fra gruppen.

Det er galt at forskere er i ferd med å avdekke at amalgam er giftig. Tvært imot bekrefter de aller fleste undersøkelser at amalgam er ufarlig, og kan ikke skade pasienten.

Hva inneholder amalgam?

«... amalgamet inneholder også tinn, og organiske tinnforbindelser er giftige, sølvet i amalgamet er kreftfremkallende...» Hovedbestanddelene i dentale amalgamlegeringer er sølv, tinn og kopper, som er blandet med kvikksølv. Når amalgamfyllinger korroderer, dannes uoppløselige kopper- og tinnoksyder på overflaten. Dette er årsaken til at enkelte fyllinger blir mørkere over tid. Organiske tinnforbindelser fra amalgam er aldri blitt påvist. At korrosjonsprodukter fra amalgam kan settes i sammenheng med både forgiftning eller kreft, er spekulativt. At komponenter som inngår i tannfyllinger og i mat kan fremkalle biologiske effekter, betyr ikke at de automatisk er skadelige. Man måtte i så fall avvist fra å bruke for eksempel salt på grunn av innhold av natrium og klor, tunfisk og kveite på grunn av innhold av tungmetaller, eller grillmat på grunn av kreftefare osv.

Kvikksølv

Er kvikksølv lagret i kroppen en fare for helsen? «*Kvikksølvet finner en igjen i tannkjøtt, tannben, hypofyfen, lever, nyrer, tarmen og andre steder...*» Dette ble demonstrert i Tyskland på femti-tallet ved hjelp av dyreforsøk og teknikker basert på radioaktivitet. Siden har andre dyreforsøk bekreftet funnene.

Mengdene er vanskelig å måle nøyaktig, men ligger i størrelsesorden 10-1000 ng/g (1 ng = .000 000 001 gram). Mengden er for liten til å gi helseskadelig effekt, og dette er heller ikke rapportert.

Kreft og krybbedød

«*Det er hos enkelte funnet klar sammenheng mellom kreft og kvikksølvpåvirkning (amalgam = 50% Hg) krybbedød og kvikksølv...*» Til tross for et stort antall cellekultur-forsøk og dyreforsøk, har det vært umulig å fremkalle kreft etter eksponering for kvikksølv. Som forventet gjelder dette også for amalgam. Det finnes heller ingen rapporter om sammenheng mellom

krybbedød og kvikksølv. Det finnes heller ingen holdepunkter for å mis-tenke en slik sammenheng.

Kvikksølv og graviditet

«*Det er påvist eksperimentelt at kvikksølv fra amalgamfyllinger konsentreres i fostre, og slik kan barn bli født med en kvikksølvforgiftning og dens følger.*» Rapporten det refereres til er et dyreforsøk på sau, utført av den for nevnte Calgary-gruppen. Rapporten er blitt sterkt kritisert for en rekke feilkilder i metoden og utførelsen av undersøkelsen. Man kan heller ikke uten videre konkludere med at resultatene fra dyreforsøk også gjelder for mennesker. Del to i påstanden er ren spekulasjon.

Alvorlige sykdommer av amalgam

«*Til dels alvorlige psykiske sykdommer, hvor det har ført til tvangsinnleggelser, er relatert til amalgam.*» En slik sammenheng mellom psykiske sykdommer og amalgam har aldri vært beskrevet i litteraturen. Påstanden er derfor spekulativ.

«*Ved minimal brain dysfunction spiller også kvikksølvet en rolle...*»

En sammenheng mellom MBD og amalgam har heller aldri vært beskrevet. Også denne påstanden er spekulativ. «*Oppedal refererte til seks egne MS-pasienter og egne pasienter med forskjellige sykdommer som forsvant etter amalgamsanering. Spesielt var det en del ludsykdommer... Likeså hormonforstyrrelser ... 90% av reumatikerne ... alle med psoriasis-leddgikt har blitt friske etter sanering.*» Det er veldig positivt at syke føler seg bedre etter å ha fått skiftet ut sine amalgamfyllinger. Hvorfor blir ikke dette rapportert i fagtidsskrifter? Enhver lege/tannlege vet utmerket godt at nye eller alternative behandlingsmetoder aldri blir akseptert før metoden er blitt beskrevet og dokumentert i henhold til ulike kriterier i et fagtidsskrift. Av denne grunn er det bare sju av Norges 3800 tannleger som har gått ut offentlig og frarådet

menteres. «*Parkinsons sykdom har klar forbindelse til amalgam, videre hyppige infeksjonssykdommer og infeksjonssykdommer som har et alvorlig forløp...*»

Påstandene er spekulative, og det foreligger ingen studier om dette.

Amalgam og immunforsvar

«*Forbindelser med AIDS undersøkes også (Eggleston, USA...) Sammenhengen mellom amalgam og AIDS har tidligere blitt sterkt betont av tannlege Oppedal. Imidlertid har ingen undersøkelser til nå påvist en sammenheng. Påstanden er klart spekulativ. Eggleston publiserte i 1984 en artikkel hvor han anga antallet spesielle blodceller hos to personer før og etter utskifting av amalgam. Denne artikkelen forteller egentlig ingen ting, i motsetning til flere senere undersøkelser, som konkluderer med at det ikke finnes sammenheng. «Noe har påvirket immunapparatet ... Dette noe viser seg nå etter hvert å være kvikksølv (stort sett fra amalgamfyllinger)». Til tross for intens forskning om dette de siste fire årene ved flere miljøer, har man ikke funnet noen sammenheng. En meget god oversiktsartikkel over aktivitetene og resultatene i Sverige finnes i februar-nummeret av den svenske Läkartidningen. «... alle amalgambærere har forandret mage-tarmflora, og har et stresset immunapparat.*» Det foreligger ingen undersøkelser som har påvist forandret mage-tarmflora hos amalgambærere. Det foreligger heller ingen rapport som påviser «stresset» immunapparat hos amalgambærere. Påstandene er derfor spekulative.

Er tannstrøm en realitet?

«... en har også mer eller mindre strømproduksjon i forbindelse med amalgamfyllinger ... disse forhold kan ha stor betydning». I 1981 ble en tannlege i Sverige saksøkt fordi det var blitt brukt ulike metalllegeringer i munnen, og pasienten mente at de galvaniske strømcellene som ble dannet ga store plager. All litteratur frem til dette tidspunkt ble grundig gjennomgått for å dokumentere at pasientens plager virkelig kunne fremkalles av slike strømmer. 27. november 1982 frikjente Lunds tingsrett tannlegen på alle punkter.

I 1982 ble den svenske stat saksøkt fordi pasienten mente amalgamet i hennes tenner forårsaket strømmer som plaget henne. Partene i denne saken var på forhånd enige i at saken skulle skape presedens i et stort antall rettssaker, som på dette tidspunkt var under forberedelse. Igjen ble all tilgjengelig litteratur gjennomgått av eksperter engasjert av de to partene. 15. juni 1983 konkluderte Stenungsund tingsrett at klagerens påstander ikke var rettslig holdbare, og staten ble frikjent. Galvaniske strømmer er kjente fenomener — de kan ikke fremkalle sykdom, og det har ikke vært noe viktig forskningsområde de siste fem-seks årene.

Tannlege Bjørn Oppedal og lege Idar Elvemo har som alle andre rett til å hevde sine synspunkter om amalgam. Mot dette må man vurdere et annet forhold: amalgamets mulige helseskadelige effekter blir kontinuerlig vurdert i laboratoriestudier, dyreforsøk og i kliniske studier. Amalgam og helse har også blitt vurdert av helsemyndighetene i blant annet Norge, Sverige, Sveits, England, USA, Tyskland. Senest 16. mars ble et åpent møte om amalgam arrangert av the Food and Drug Administration i USA. Helsemyndighetene i de ulike landene baserer igjen sine konklusjoner på vurderinger gjort av den nasjonale medisinske ekspertisen. Det er således et formidabelt evalueringsarbeid som ligger bak en samstemt oppfatning om at vi kan være trygge på at amalgamet i våre tenner ikke er farlig for vår helse. Videre er man enig om at noen mennesker reagerer allergisk på amalgam, og disse pasientene bør ha krav på tilfredsstillende muligheter for medisinsk vurdering og behandling.